

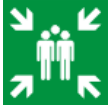

PATVIRTINTA

Marijampolės profesinio rengimo centro
direktorius 2024 m. rugsėjo 02 d.
įsakymu Nr. V1-141

**MOKINIO, BESIMOKANČIO VIRĖJO SPECIALYBĖS, SAUGOS IR SVEIKATOS
INSTRUKCIJA
NR. 2-19**

1. Mokinys privalo vykdyti Marijampolės PRC darbo tvarkos taisyklių, nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimus, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda profesijos mokytojas, ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.
2. Praktinių užsiėmimų metu būti dėmesingam, atidžiam, atsargiam, nesikalbėti su pašaliniais ir netrukdyti dirbti kitiems.
3. Palaikyti tvarką darbo vietoje.
4. Darbo vietoje neturi būti pašalinių žmonių.
5. Mokinys privalo dirbti su asmeninėmis apsaugos priemonėmis
6. Mokiniui draudžiama dirbti su įrengimais, įrankiais jei jis nėra apmokytas neinstrukuotas, kaip reikia saugiai dirbti šiais įrankiais ir įrengimais.
7. Praktinių užsiėmimų metu užtikrinti švarą ir tvarką darbo vietoje, stebėti praėjimų saugumą.
8. Draudžiama be profesijos mokytojo žinios patikėti darbo priemones kitam asmeniui, savavališkai atlikinėti darbus nesusijusius su užduoties vykdymu. Pasišalinti iš darbo vietos galima tik gavus profesijos mokytojo leidimą.
9. Darbuotojas turi žinoti darbo vietose (objektuose) esančius saugos ir sveikatos apsaugos ženklus bei vykdyti tai, ką tie ženklai nurodo.

Simbolis	Reikšmė	Simbolis	Reikšmė
ĮSPĖJAMIEJI ŽENKLAI			
	Bendrasis įspėjamasis ženklas		Įspėjimas. Elektros srovės poveikis
	Įspėjimas. Galima susižeisti galvą		Įspėjimas. Karšti paviršiai
	Įspėjimas. Slidus paviršius		Įspėjimas. Pavojus įkristi
	Įspėjimas. Kenksminga arba dirginanti medžiaga		Įspėjimas. Degi medžiaga
ĮPAREIGOJAMIEJI ŽENKLAI			
	Bendrasis privalomasis veiksmas		Skaityti gamintojo pateiktą įrenginio eksploatavimo instrukciją, aprašymą

	Būtina vilkėti apsauginius drabužius		Būtina avėti apsauginius batus
	Šiukšles mesti į šiukšliadėžę		Būtina dėvėti kepuraitę
DRAUDŽIAMIEJI ŽENKLAI			
	Bendras draudžiamasis ženklas		Eiti pašaliniams asmenims draudžiama
	Draudžiama šiukšlinti		Draudžiama rūkyti
INFORMACINIAI ŽENKLAI			
	Rinkimosi vieta		Rūkymo vieta
	Pirmoji pagalba		Skubios pagalbos telefonas
	Evakuacinis išėjimas tiesiai		Avarinis išėjimas
	Evakuacinis išėjimas į kairę		Evakuacinis išėjimas į dešinę
			
	Gesintuvas		Gaisrinės žarnos ritinys
	Gaisrinis hidrantas		Gaisro aliarmo skelbimo vieta

II. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

10. Pavojingi, kenksmingi ir kiti rizikos veiksniai, esantys ar galintys pasireikšti darbuotojo darbo aplinkoje, galimas poveikis darbuotojo saugai ir sveikatai, prevencinės priemonės:

Rizikos veiksnys	Poveikis saugai ir sveikatai	Prevencinės priemonės
Fizikiniai veiksniai:		
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas mažėja darbuotojo pastabumas. Galimos darbo klaidos, kurios gali būti susijusios	Jeigu bendras apšvietumas yra mažesnis už reikalaujamą, būtina didinti šviestuvų kiekį ar

	su įvairaus masto incidentais, avarijomis	papildomai naudoti kilnojamus šviestuvus
<i>Fizikiniai veiksniai:</i>		
Netinkamas mikroklimatas (temperatūra, drėgmė, ventiliacija ir t.t.)	Įvairaus sunkumo ūmių sveikatos sutrikdymų ar profesinių ligų rizika	Tinkamai apšildyti, vėdinti patalpas
Elektros srovės poveikis, esant netvarkingai instaliacijai ar netinkamai naudojant elektrinius prietaisus, įrenginius ir įrankius	Įvairaus sunkumo traumų (net mirtinų), sveikatos sutrikdymų rizika	Laikytis elektroaugos reikalavimų. Nenaudoti netvarkingų elektrinių įrankių, įrengimų, kitų darbo priemonių. Nesiliesti prie neizoliuotų elektros įrangos dalių, kuriomis teka elektros srovė. Remontuoti elektros įrenginius ir prietaisus gali tik asmuo, turintis atitinkamą elektroaugos darbuotojo kvalifikaciją
Netvarkinga darbo vieta (slidžios, nelygios grindų ar grindinio dangos)	Paslydimas, pargriuvimas. Galimos įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai	Užtikrinti, kad darbo vietoje grindų dangos būtų neslidžios, sausos, lygios, nuolat valomos. Jeigu dėl darbo specifikos grindys būna šlapios ir slidžios, būtina dėvėti apsaugančią nuo paslydimo avalynę
Netvarkingos ar užgriozdintos patalpos	Užkliuvimas, pargriuvimas, užgriuvimas, nukritimas. Galimos įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai ar net mirtinos traumos	Nuolat palaikyti tvarką ir švarą patalpose. Laikytis sandėliavimui, patalpų eksploatavimui priežiūrai keliamų reikalavimų
Netvarkingi įrengimai, įrankiai, prietaisai ir kt.	Tikimybė įsipjauti, įsidurti į aštrius daiktus, briaunas, patirti sužalojimus ar įvairaus sunkumo traumas	Dirbti tik su tvarkingais ir reikiamos komplektacijos įrenginiais, įrengimais, juos naudoti pagal paskirtį ir prisilaikant jų eksploatavimo taisyklių reikalavimų. Savavališkai darbo priemonių nemodifikuoti
Krentantys, griūvantys daiktai (netvarkingai sukrauti maisto produktai, tara)	Galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos	Daiktus, medžiagas ir kitas priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi
Dūžtantys daiktai (stiklas, plastmasė ir kt.), šukių valymas	Galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos	Daiktus, medžiagas ir kitas priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi
Karštos įrenginių dalys, įkaitę paviršiai (karšti skysčiai, garai)	Galimi nudegimai	Nesiliesti ir plikomis rankomis neliesti įkaitusių paviršių, įrenginių dalių, indų, kurių negalima uždengti apsaugomis
<i>Fizikiniai veiksniai:</i>		

Gaisro ir sprogimo pavojus	Galimas nudegimo ar net žuvimo pavojus	Panaikinkite artimus uždegimo šaltinius (kibirkštis, cigaretė). Įrenkite kontrolės ir aliarmo priemones. Laikykite gesintuvus lengvai prieinamoje vietoje. Nustatykite veiksmų planą gaisro metu.
Asmens higienos taisyklių nesilaikymas	Galimi apsinuodijimo, infekcijų, ir virškinimo trakto negalavimai. Ūmūs susirgimai ar net mirtis	Suteikti galimybę darbuotojams valgyti, praustis ar atlikti gamtinius reikalus tik tam pritaikytuose vietose
<i>Ergonominiai, psichosocialiniai ir organizaciniai veiksniai</i>		
Nepatogi, priverstinė darbo poza	Galimi skeleto sistemos ir raumenų pažeidimai	Tinkamai parinkti darbo aukštį ir darbo priemonių išdėstymą, taip pat sudaryti galimybę keisti darbo pozą
<i>Ergonominiai, psichosocialiniai ir organizaciniai veiksniai</i>		
Stresas dėl netinkamo darbo organizavimo, kvalifikacijos stokos	Dėl netinkamo darbo organizavimo galimos problemos tarp kolegų, konfliktai tarp darbuotojų ir vadovaujančio personalo. Stresas ir įtampa padidina jautrumą ir iššaukia klaidas. Galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos	Aptarti su darbuotojais užduočių planavimą ir paskirstymą. Apsvarstyti darbo proceso eigą. Darbuotojus motyvuoti, sukurti jų atsakomybės sampratą. Problemas spręsti atskiruose pokalbiuose. Sukurti tiesioginę ir aiškią informacijos sistemą, kuri padėtų išvengti klaidų. Patikrinti organizavimą, sukurti tiesioginę ir aiškią informacijos sistemą. Pritaikyti pertraukų sistemą. Darbams atlikti parinkti tinkamus darbuotojus, kurie atitinka keliamus kvalifikacinius reikalavimus

11. Mokinys privalo dirbti su asmeninėmis apsaugos priemonėmis:

11.1. kojoms ir pėdoms apsaugoti;

11.2. rankoms ir plaštakoms apsaugoti;

11.3. apsauginiais darbo drabužiais.

12. Virėjas privalo:

- 12.1. dirbti su asmeninėmis apsaugos priemonėmis ir naudoti jas darbo metu;
- 12.2. rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtą asmenines apsaugos priemones;
- 12.3. laiku pranešti profesijos mokytojui apie jų nusidėvėjimą, užteršimą, netinkamumą naudoti ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas;

III. MOKINIO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

13. Atidžiai apžiūrėti savo darbo vietą, pašalinti nereikalingus daiktus, galinčius trukdyti dirbti, įsitikinti, ar grindys sausos, neslidžios, neužkrautos vaikščioti skirtos vietos, vizualiai patikrinti, ar pakankamas vietinis apšvietimas.

14. Apžiūrėti elektros įrenginius: ar jie įžeminti, ar uždengti elektros skydelio, įrenginio kontaktai, turintys elektros įtampą; ar nenutrūkę elektros laidai, jungiantys įrenginį su elektros tinklu, ar nepažeista jų izoliacija, ar laidai apsaugoti nuo atsitiktinių mechaninių pažeidimų, ar įrenginį jungiantys su elektros tinklu laidai nesiliečia prie karštų, drėgnų, aštrių briaunų, kitų kabelių, įrenginių. Laidai (kabeliai) turi būti jungiami prie kištukinio lizdo taip, kad nebūtų galimybės ant jų užlipti ar einant už jų užsikabinti.

15. Jungiant elektros įrenginius įsitikinti, ar pakankamo ilgio kabelis, jo pailginimui galima naudoti tik tvarkingus pramoninės gamybos pailgintuvus.

16. Patikrinti, ar veikia įrenginių blokuotės, nenuimti apsauginiai gaubtai, tvarkingas pagalbinis inventorių.

17. Draudžiama:

17.1. liesti drėgnomis rankomis elektros laidus, kabelius, kištukus, prietaisus ar įrenginius;

17.2. dirbti su elektros įrankiais ar įrenginiais, jeigu prisilietus jaučiamas elektros srovės poveikis;

17.3. dirbti su elektros įrankiais, prietaisais ar įrenginiais, jei ant jų išsiliejo skysčiai;

17.4. elektros plytų paviršiaus įkaitimą tikrinti prisiliečiant ranka;

17.5. eksploatuoti išardytus elektros įrenginius, nebaigtus remontuoti;

17.6. pjaustymo mašinų peilių aštrumą tikrinti rankomis.

18. Patikrinti vandens, riebalų lygį maisto virimo katiluose.

19. Nejungti garinių įrenginių, jei juose nėra vandens.

20. Vizualiai patikrinti orkaitės durelių uždarymo spyruokles, jų tamprumą.

21. Nepradėti darbo, jeigu pastebėjote valdymo automatikos, manometrų gedimus, bet kokį gedimą, netvarką ar keliantį pavojų veiksnį, pasibaigusį jų patikros galiojimo laiką. Apie tai pranešti tiesioginiam vadovui.

22. **MOKINIO VEIKSMAI DARBO METU.** Darbo metu būti dėmesingam, atidžiam, atsargiam, nesikalbėti su pašaliniais ir netrukdyti dirbti kitiems.

23. Dirbti tik su tvarkingais ir švariais drabužiais.

24. Nedirbti, jei darbo vieta nepakankamai apšviesta.

25. Produktus ir pusgaminius nešti tik tvarkingoje taroje, jos neperkrauti. Draudžiama nešti produktus rankoje laikant peilį, šakutę ar kitą aštrų įrankį.

26. Nešant virtuvinius peilius, smaigalį nukreipti žemyn. Nenešti rankoje kartu su peiliais kitų daiktų. Naudoti tik tvarkingus peilius.

27. Peiliu pjaustant ar valant produktus, jo ašmenis nukreipti nuo savęs.

28. Produktų dėžes atidarinti tik tam skirtais įrankiais.

29. Pjaustant produktus naudoti padėklus. Pirštus, kai pjaustymo metu laikomi produktai, palenkti delno link.

30. Elektros įrenginius surinkti, išardyti ir valyti galima tik juos išjungus iš elektros tinklo.

31. Nuolat stebėti elektromechaninių įrenginių veikimą. Esant defektams, pranešti tiesioginiam vadovui.

32. Atidengiant puodų dangčius, išvengiant apsiplikimo garais, dangtį nukelti kryptimi į save, nedarant staigių judesių.

33. Puodus su karštu skysčiu pernešti dviese, laikant rankenas specialiomis pirštinėmis ar sausomis šluostėmis.

34. Nestumdyti staigiais judesiais ant viryklės puodų, keptuvių su karštu maistu.

35. Puodus su karštu skysčiu kelti atsargiai, be staigių judesių.

36. Darbo metu saugoti, kad ant dujinės ir elektrinės viryklės kaitinamųjų paviršių nepatektų riebalų, lengvai užsidegančių medžiagų, vandens, maisto trupinių.

37. Prieš pradėdant dirbti naujais elektros ar mechaniniais įrenginiais, būtina susipažinti su jų naudojimo instrukcijomis ir darbo metu jų laikytis.

38. Dirbant su aukšto dažnumo kepimo aparatu (mikrobangine krosnele) arba elektrine konvekcine krosnimi:

38.1. stebėti, kad veiktų signalizacija, kad būtų uždėtos priekinės ir užpakalinės sienelės;

38.2. nejungti aparato, jei atidarytos kameros durelės;

38.3. į aparatą produktus dėti specialiuose induose;

38.4. dureles atidaryti, kai krosnelė išjungta;

38.5. mikrobangų krosnelėje draudžiama:

38.5.1. naudoti bet kokius metalinius reikmenis;

38.5.2. kaitinti hermetiškai uždarytus buteliukus, indelius, konteinerius;

38.5.3. įjungti tuščią krosnelę;

38.5.4. popieriumi arba audeklu uždengti krosnelės vėdinimo dangas;

38.5.5. liesti kaitinimo elementą ar vidines krosnelės sienas;

38.5.6. iš krosnelės išimant maistą visuomet reikia naudotis pirštinėmis;

38.5.7. visuomet rūpintis krosnelės vidaus švara.

39. Dirbant su gruzdintuve:

39.1. gruzdintuvę statyti tik ant lygaus, stabilaus darbinio paviršiaus toli nuo vandens šaltinio;

39.2. nepalikti dirbančio įrenginio be priežiūros;

39.3. nepalikti kabančio pajungimo laido;

39.4. neliesti produktų esančių viduje gruzdintuvės;

39.5. nekilnoti gruzdintuvės, jei ji pilna karštų produktų;

39.6. nesiliesti prie karštų gruzdintuvės dalių;

39.7. riebalų lygis visada turi būti tarp žymų min ir max;

39.8. riebalus reikia reguliariai filtruoti arba pakeisti po 8-12 panaudojimų;

39.9. draudžiama:

39.9.1. įjungti gruzdintuvę be aliejaus ar taukų;

39.9.2. maišyti skirtingų rūšių riebalus;

39.9.3. naudotis gruzdintuve jei, pažeista pati gruzdintuvė ar jos laidas;

39.9.4. statyti gruzdintuvę arti lengvai užsidegančių medžiagų, arti atviros ugnies (pvz. dujinės viryklės);

39.9.5. perkrauti gruzdintuvę produktais.

40. Riebalus dėti į keptuvę, kol ji neįkaitinta, į gruzdintuvę – kol neįjungta.

41. Produktus į verdančius riebalus dėti ir išimti metaliniais tinkleliais, nuvarvinant riebalus.

42. Pusfabrikačius į karštus riebalus dėti, apversti reikia judesiu nuo savęs ir tik tam tikslui skirtomis specialiomis mentelėmis.

43. Eksploatuojant kulinarinių produktų supjaustymo įrenginius dirbti tik nuleidus apsauginį skydelį, stebėti, kad įrenginiai dirbtų tolygiai.

44. Dirbant duonos raikymo (daržovių pjaustymo) mašina, nuolat stebėti, kad būtų tvarkingas peilio apsauginis įtaisas, galandimo prietaisas, užfiksuotas riekutės storio reguliatorius.

45. Darbo metu stebėti, kad rankos nepatektų į pjaustymo mašinos peilio pjovimo plokštumą. Įstrigusią duoną ar daržoves pašalinti medine ar plastmasine mentele, prieš tai išjungus mašiną iš elektros tinklo ir pilnai jam sustojus, kad apsaugoti rankas nuo sužeidimo pjaustymo peiliais (stengtis neprisiliesti prie peilio, nes jis juda).

46. Dirbant daržovių pjaustymo, tarkavimo mašina, daržoves prie smulkinimo peilių spausti tik su mediniu ar plastmasiniu grūstuvėliu.

47. Prieš pradėdant dirbti mėsmale, būtina patikrinti, ar patikimai pritvirtinta speciali lėkštė su anga mėsai įdėti, jei mėsmalės pakrovimo anga viršija 45 mm.

48. Mėsą į mėsmalę dėti neskubant, maždaug vienodais kiekiais.

49. Mėsą prie besisukančio mėsos padavimo sraigto spausti mediniu ar plastmasiniu specialiai tam skirtu grūstuvu su įkišimo gylio fiksatoriumi. Spausti mėsą rankomis draudžiama.

50. Tarp cilindro ir sraigto įstrigusią mėsą pašalinti tik specialia medine lopetėle, išjungus mėsmalę iš elektros tinklo.

51. Saugoti rankas, surenkant universalių pavarų mechanizmus, patikimai juos užtvirtinti pavaroje.

52. Šaldytuvus, šaldymo kameras atidarinti tik prireikus, padedant ar išimant maisto produktus. Juos būtina sandariai uždaryti.

53. Šaldymo įrenginius būtina laikyti švarius, laiku atitirpdyti. Sniego ar ledo dangą neturi viršyti 3-5 mm. Draudžiama sniego dangą šalinti aštriais daiktais.

54. Prieš atšildant šaldymo įrenginių kameras, pirmiausiai šaldymo įrenginius išjungti iš elektros tinklo.

55. Jei atliekant kokius kitus darbus, atsiranda būtinybė valyti grindis (pvz.: kažką paliejus, sudaužius ir kt.), nutraukti vykdomus darbus ir išvalyti grindis. Slidus, šlapias grindinys – galimybė paslysti, griūti, susižeisti.

56. Draudžiama:

56.1. įjungti viryklę vidutiniu ar maksimaliu pajėgumu nesant indų su ruošiamais gaminiais;

56.2. palikti įjungtą viryklės orkaitę be ruošiamų produktų;

56.3. ramstytis į įrenginius jiems dirbant;

56.4. nors ir trumpam laikui įjungtus įrenginius palikti be priežiūros;

56.5. dirbti įrenginiais, kai blokavimo įtaisai sugedę arba specialiai užblokuoti;

56.6. remontuoti virtuvinius elektrinius ir dujinius įrenginius;

56.7. riebalus dėti į įkaitintą keptuvę (aliejaus virimo prietaisą). Saugoti, kad į įkaitintus riebalus nepatektų vanduo;

- 56.8. į įkaitusius riebalus pilti vandenį;
- 56.9. valyti, plauti virtuvines elektrines mašinas, produktų apdorojimo prietaisus, šalinti produktų sankamšas, neišjungus jų iš elektros tinklo;
- 56.10. naudoti netvarkingus peilius (pažeista geležtė, pažeista rankena);
- 56.11. naudoti puodus klibančiomis rankenomis ar be jų;
- 56.12. pjovimo metu peilio ašmenis nukreipti į save;
- 56.13. įleisti į virtuvės patalpas pašalinius žmones, leisti jiems dirbti su įrenginiais.
57. Apsaugos nuo elektros reikalavimai:
- 57.1. neliesti drėgnomis rankomis elektros laidų, kabelių, kištukų;
- 57.2. nedirbti su elektros įrankiais ar prietaisais, jeigu prisilietus jaučiamas elektros poveikis;
- 57.3. nedirbti su netvarkingais elektros įrankiais, prietaisais ar įrenginiais;
- 57.4. dirbti tik su įžemintais prietaisais bei įrenginiais;
- 57.5. nesiliesti vienu metu prie įžemintų dalių ir elektros įrenginių metalinių dalių, kad, esant pažeistai izoliacijai ir šioms dalims turint elektros įtampą, nesusidarytų grandinė tekėti elektros srovei per žmogaus kūną;
- 57.6. panaudojus elektros įrankį, prietaisą ar įrenginį, tuoj pat išjungti;
- 57.7. nedirbti su elektros įrankiais, prietaisais ar įrenginiais, jei ant jų pasiliejo skysčiai.
- 57.8. neremontuoti pačiam sugedusių elektros įrenginių laidų, kištukų, kištukinių elektros lizdų, netvarkyti apšvietimo. Tai atlikti privalo darbuotojas, turintis apsaugos nuo elektros personalo reikiamą kategoriją.
58. Leidžiama nepavojinga vienkartinė keliamo ir pernešamo krovinio masė kartu dirbant kitą darbą (iki dviejų kartų per valandą):
- 58.1. vyrams – 5-25 kg;
- 58.2. moterims – 3-16 kg.
59. Darbo metu užtikrinti švarą ir tvarką darbo vietoje, stebėti praėjimų saugumą, susidariusias atliekas pamainos pabaigoje pašalinti į tam skirtą vietą.
60. Draudžiama be profesijos mokytojo žinios patikėti pareigas ar darbo priemones kitam asmeniui, savavališkai atlikti darbus, nesusietus su užduoties vykdymu. Pasišalinti iš darbo vietos galima tik gavus profesijos mokytojo leidimą.
61. **MOKINIO VEIKSMAI AVARINIAIS ATVEJAIS.** Būtina išjungti elektros įrenginius ir pranešti tiesioginiam vadovui šiais atvejais:
- 61.1. prisilietus prie įrenginio korpuso ir pajutus elektros srovės poveikį;
- 61.2. pastebėjus detalių laidų stiprų įkaitimą;
- 61.3. sugedus elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja elektros kištukinis lizdas, jungtukas);
- 61.4. pajutus svylančių laidų kvapą;
- 61.5. nutrūkus elektros energijos tiekimui.
62. Įvykus avarijai, nedelsiant išeiti iš pavojingos zonos ir informuoti profesijos mokytoją.
63. **BAIGUS DARBĄ,** išjungti visus naudotus elektrinius ir dujinius įrenginius laikantis eksploatacijos instrukcijos reikalavimų.
64. Neaušinti keptuvių ir kitų įkaitintų paviršių vandeniui.
65. Nuvalyti įrenginius (tik ataušus jų darbiniams paviršiams, nustojus suktis judamosioms dalims).

66. Išvalyti maisto virimo katilus nuo maisto atliekų tik jiems ataušus.

67. Informuoti profesijos mokytoją apie darbo metu pastebėtus trūkumus, turėjusius įtakos saugiam pavesto darbo atlikimui.

Instrukciją parengė: Darbų ir civilinės saugos inžinierius

V. Naruševičius